

Arkivsak 200800479
Arkivnr. E: V18 &13
Saksbehandler Torstein Kiil
Saksgang
Hovedutvalg for plan og areal

Møtedato Sak nr.
26.03.2008

Høringsuttalelse. Jordverngruppas rapport "Klimaskifte for jordvernet"

Fylkesrådmannens innstilling

For å bevare jordressursene i et langsiktig perspektiv vil Vestfold fylkeskommunene gi sin støtte til styrking av jordvernet. Utbyggingen av byer og tettsteder og nye samferdselskorridorer krever likevel at dyrka og dyrkbar mark må vike prioritet for andre viktige samfunnshensyn. I slike saker bør det settes krav om at matjordlaget helt eller delvis skal brukes til å opparbeide erstatningsarealer eller forbedre skrinne landbruksarealer.

Tønsberg, 12. mars 2008

Mette Bjune
fylkesrådmann

Sverre Høifødt
Kst. direktør

Vedlegg: Landbruks- og matdepartementet. Rapport fra jordverngruppa: "Klimaskifte for jordvernet"

Innledning

Landbruks – og matdepartementet har oversendt jordverngruppas rapport ”Klimaskifte for Jordvernet” til uttalelse. Rapporten er utarbeidet etter oppdrag fra Landbruks- og matministeren med mandat å gi en status på arbeidet med å nå målsettingen om å halvere tapet av verdifulle jordressurser innen 2010. Gruppen skulle også vurdere eksisterende og nye virkemidler for et sterkt jordvern. Rapporten gir mange innspill som kan få stor betydning for arealpolitikken i tiden fremover. Hovedutvalget for Plan og areal avgir høringsuttalelsen på vegne av fylkeskommunen.

Saksutredning

Jordverngruppas forslag til virkemidler for et sterkt jordvern er i hovedsak:

1. Det utarbeides et informasjonsprogram med sikte på å "vinne hjertene" for jordvern. Et slikt program bør bl.a. omfatte:
 - Arealkonferanse i 2008
 - Regionale arealkonferanser
 - Bruk av media, presse og fagtidsskrifter
 - Utarbeiding av studie- og informasjonsmaterieell tiltenkt hhv. skoleverket, lokale og regionale politikere, m.fl.
 - Bekjentgjøring av viktige avgjørelser og gode eksempler
 - Videreutvikling av visualisering som hjelpemiddel
2. Det gis støtte til Planlovutvalgets forslag om styrking av virkemidler i plan- og bygningsloven på nasjonalt, regionalt og kommunalt nivå som gir anledning til å regulere arealbruken, herunder ivareta jordvern. Jordverngruppa foreslår dessuten at forskriften om konsekvensutredninger (KU) strammes inn og gjøres mer presis i de tilfellene dyrka mark berøres, og at det utarbeides en ny veileder for KU og landbruk.
3. Det tas initiativ fra sentrale myndigheter til igangsetting av regionale planprosesser. Om nødvendig må dette pålegges regionene. Virkemidler eksisterer.
4. Det utarbeides nye Rikspolitiske retningslinjer for jordvern.
5. Jordlova styrkes som virkemiddel for jordvern. Det anbefales blant annet at landbrukets bygninger underlegges kravet om omdisponeringstillatelse, at beslutningen om overføring av avgjørelsesmyndigheten til kommunene vurderes på nytt, samt at det etableres en lovhjæmmel for Fylkesmannen til å føre tilsyn med kommunenes arbeid på dette feltet.
6. Det utarbeides en hjemmel for vern av jordressurser med formål å sikre muligheten for fortsatt biologisk produksjon på arealer med høyt produksjonspotensial. Det bør igangsettes et arbeid for å utrede nærmere innretningen på en slik hjemmel, herunder om hjemmelen bør tas inn i jordlova eller naturvernloven.
7. Sentrale myndigheter må i Nasjonal Transportplan sørge for å prioritere utbygging av transportsystemet som er nødvendig for å dreie utbyggingsmønsteret mot områder med mindre arealkonflikter.
8. Kunnskapsgrunnlaget om forvaltningen av jordressursene må forbedres slik at dokumentasjonen av arealverdiene, og kunnskapen om utviklingen i arealbruken, får et høyere presisjonsnivå enn i dag.
9. Prioriteringen av jordvernet i styringsdialogen mellom LMD/SLF og Fylkesmannen må gjøres enda klarere enn i dag.
10. Uavhengig av forvaltningsreformen må det beholdes et sterkt kompetansemiljø for landbruks-, areal- og ressursforvaltning på statlig regionalt nivå, for å sikre ivaretagelsen av den nasjonale jordvernpolitikken.
11. Det utarbeides et nytt og ambisiøst politisk mål for ytterligere reduksjon i omdisponeringen av dyrka mark.

Det vises for øvrig til jordverngruppas rapport ”Klimaskifte for jordvernet” som vedlegges.

Fylkesrådmannens bemerkninger

Jordvern har til ulike tider brukt varierte virkemidler i et forsøk på å redusere tapet av dyrka mark. Likevel har vi sett at nedbygging av landbruksarealer foregår i et tempo som er skremmende, sett i et lengre perspektiv. En stadig økende befolkningssmengde i verden, kombinert med økt kjøpekraft for de folkerike statene i Østen, har den senere tid gitt en

vesentlig økning i matvareprisene på verdensbasis. Økt etterspørsel etter matkorn og andre matprodukter, vil også ramme oss her i landet. Når vi har begrensede arealer som bare gir oss en dekningsgrad på ca 50 %, er det all grunn til å ta vare på de begrensede ressursene vi har. Forslaget til å styrke virkemiddelbruken for å redusere jordtapet, synes derfor nødvendig.

Det er imidlertid slik at målene om å redusere tapet av jordarealene i mange tilfeller er på kollisjonskurs med andre viktige samfunns mål som berører arealdisponeringen. Dette kan være i forhold til areal og transport, til utformingen av effektive og funksjonelle byer, til god energibruk m.m. I Vestfold som i mange andre steder i landet, har byene nettopp vokst frem der hvor man hadde store og gode landbruksarealer. Her i fylket har vi i tillegg store korn- og grønnsakarealer rundt byer og tettsteder. Dette er produksjonsarealer som det er ekstra viktig å ta vare på. Men konfliktene med jordvernet er imidlertid store mange steder, og de andre samfunnshensyn som taler for utbygging, kan i en del sammenheng synes å veie tyngre enn jordvernet. Derfor må det være mulig fortsatt å utvikle samferdselskorridorer og bygge ut byene på en slik måte at dyrka mark i noen tilfeller må vike for utbyggingsinteressene. Men samfunnet bør i slike situasjoner sette et krav om erstatningsarealer ved at man kan få nydyrket eller oppgradert tilsvarende jordbruksarealer i nærheten. I dag blir enorme mengder førsteklasses matjord bruk til fyllinger, støyvoller og andre konstruksjoner, som man kunne brukt andre typer masser til.

En tilnærming er å sette krav om at matjordlaget på 20-30 cm skal fylles på skrin jord eller inngå i nydyrkingsprosjekter. Da vil man kunne tilføre betydelig mengde erstatningsarealer for de områder som blir tatt ut av produksjon. Erosjon og lite tilførsel av humus gjør at matjordlaget på de fleste arealer gradvis avtar i tykkelse. Milde vintre og endret klima forsterker erosjonen. Ordningen kunne være organisert slik at de grunneiere som ønsket å få tilført matjord til egen eiendom, ble registrert av landbrukskontoret. Dersom grunneieren tok kostnadene med forarbeidene, måtte det settes vilkår overfor tiltakshaver, at han skulle fjerne matjordlaget, frakte og utplanere massene kostnadsfritt for grunneieren.

En slik ordning kunne altså brukes i de tilfelle hvor dyrka mark måtte vike for å få løst viktige samfunnsoppgaver.

På grunnlag av denne tankegangen foreslår fylkesrådmannen å gi dette innspillet til høringen.